

Жихарєва О.О.

Сенсорна образність в англomовному біблійному дискурсі

*Жихарєва Олена Олександрівна, кандидат філологічних наук, доцент, докторант
Київський національний лінгвістичний університет, м. Київ, Україна*

Анотація. У статті розглядається роль сенсорної образності в англomовному біблійному дискурсі книги Буття, де йдеться про створення світу і гріхопадіння. Показано, що сенсорна лексика маркує основні етапи світотворення і розвитку стосунків між Богом, людьми і Змієм під час гріхопадіння. Сенсорна образність у біблійному дискурсі відбиває специфіку виникнення і становлення екологічної рівноваги, відбиту в повістванні про створення світу, і появи антиекологічної дисгармонії у біблійній нараці про гріхопадіння, що вплинуло як на взаємодію людини із навколишнім середовищем, так і на її вибір способу життя.

Ключові слова: *Біблія, гріхопадіння, книга Буття, сенсорна образність, створення світу*

Вступ. Біблійна оповідь у книзі Буття починається із опису створення на Землі світів живої і неживої природи. Основними епізодами екологічної оповіді у книзі Буття є: створення світу, життя в Едемському саду, гріхопадіння, історія про Потоп, історія про Содом і Гоморру, історія про Вавилонську вежу тощо. Важливу роль у цих епізодах відіграють назви флори, фауни, природних явищ тощо, які, як одиничні образи чи символи створюють відповідне загальне тло екоповіствання у книзі Буття і в Біблії загалом. Саме через ці образи як «зображення загального через одиничне, абстрактного через конкретне, відстороненого через чуттєво-наочне, відчутне» [11, с. 11] передається особливе бачення світу, яке відображено в тексті Біблії, розробляються ідеї і теми, які і складають цілісну структуру біблійної екооповіді.

Об'єктом нашого дослідження є система сенсорної образності в англomовному біблійному дискурсі про створення світу і гріхопадіння у книзі Буття. **Предмет** дослідження становлять номінативні одиниці, які об'єктивують сенсорну інформацію в аналізованих біблійних нараціях, формуючи відповідну образність. **Матеріалом** дослідження слугує книга Буття Старого Заповіту англomовної авторизованої версії короля Якова.

У сучасних лінгвістичних дослідженнях сенсорній лексиці та образності приділяється чимала увага [8; 10; 20; 21; 30; 31], але, в основному, стосовно її ужитку в художніх текстах [3; 9; 13; 16; 17]. Це зумовлено тим, що мова є не ізольованою системою, а частиною пізнавальної (когнітивної) діяльності, оскільки саме «процеси сприйняття є основною формою контактування людини із зовнішнім світом» [19, с. 84]. «Значущість сенсорики у сприйнятті людиною світу неможливо переоцінити, оскільки будь-який з феноменів навколишньої дійсності сприймається органами чуття, паралельно підлягаючи логічному осмисленню і категоризації» [5, с. 23]. Зважаючи на те, що «людина пізнає навколишнє середовище саме через органи чуття, до базових елементів концептуальної картини світу можна віднести сенсорні (перцептивні) концепти» [2, с. 12]. Образність сенсорних концептів, особливості їх репрезентації у творі показують, що спектр їх художніх виявів охоплює образну, композиційну та змістовну сторони тексту. Сенсорні образи є вагомим смислопороджувальним чинником у художньому тексті, формуючи його концептуальний простір [5; 15; 27]. Зважаючи на те, що Біблію нерідко тлумачать як літературний твір [12; 18], роль сенсорної образності

в ній є не менш важливою. Біблійна сенсорика, що охоплює зорові, слухові, тактильні, смакові коди, виступає як чинник створення сюжетного напруження, фокусує увагу на ключових ситуаціях і образах, розкриває хід повіствання, акцентуючи основні етапи розгортання сюжету.

Актуальність нашого дослідження зумовлена сучасною тенденцією до виявлення ролі сенсорики в різноманітних повістваннях та практичною відсутністю праць, присвячених розгляду сенсорної образності в англomовних біблійних текстах.

Мета дослідження полягає у визначенні ролі сенсорики у формуванні образності в англomовному біблійному екодискурсі книги Буття стосовно створення світу і гріхопадіння. Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**: 1) добір номінативних одиниць, що фіксують сенсорні відчуття, їх властивості й ознаки, та визначення їх ролі у зазначених біблійних оповідях; 2) розкриття специфіки творення і вживання сенсорної образності у контексті біблійного дискурсу про створення світу і гріхопадіння; 3) встановлення механізмів формування і розгортання в аналізованому біблійному дискурсі мотивів екологічної рівноваги й антиекологічної дисгармонії за допомогою сенсорної лексики та образності.

Розглянемо детальніше біблійні нараці про створення світу і гріхопадіння.

Досліджуваний ейдетичний образ світотворення розгортається у книзі Буття протягом двох глав, але простежується й далі в загальному контексті Біблії, формуючи семантичний і концептуальний простори біблійного екодискурсу, де домінують приховані образи та символи. Ейдетики образ – це проєктований образ, частіше зоровий, настільки чіткий, виразний і яскравий, що видається перцептом як образом сенсорного сприйняття [1]. Ейдетики, що мають здатність відтворювати наочні образи у пам'яті, формують цей образ не з окремих змішаних образів, а як динамічні схеми образної природи. Подібні образи досліджувалися з позицій психології, коли інерція нервового збудника розповсюджується не тільки на пам'ять та власне сприйняття, а й на різні психологічні структури особистості, її психологічне життя [4, с. 181, 196, 199]. Тому можемо передбачити, що образ світотворення у біблійному дискурсі як ейдетичний відтворюється за допомогою охудожнених чуттєвих уявлень про ділянку реальності, розгортаючись поетапно та динамічно. Необхідно зауважити, що біблійним текстом притаманне своєрідне відображення сприйняття

природи, оскільки, головним чином, саме через опис природних явищ передається символізм і образність усього повісткування. Семантико-концептуальною доміантою оповіді про світотворення є акцент на об'єктах живої і неживої природи. Сюжет про створення світу складається з двох динамічних етапів, подання яких супроводжується розгортанням сенсорних образів та їх конфігурацій, маркованих різноманітною сенсорною лексикою, що створює живу ментальну картинку.

Усі етапи оповіді про світобудову розгортаються у певному просторі та часі, асоціюючись з відповідними сенсорними образами. Перший етап створення світу пов'язано з незвично розширеним простором, який можна кваліфікувати як безкрайній. Спочатку це був простір без будь-яких часових рамок, так званий світ хаосу, позначений словом «безодня» (*the deep*), який не мав форми, був порожнім, темним, відтворюючи негативне ставлення до усього, що описується у книзі Буття. Те, про що розповідається, є недосконалим, невлаштованим, неестетичним, непривабливим: "*And the earth was without form, and void; and darkness was upon the face of the deep*" (Gen 1: 1) [36], але підкреслюється, що над усім є Бог, Єдиний Дух Господній, який ширяє над поверхнею води ("*moved upon the face of the waters*"). Отже, у народжуваному світі спочатку панувала тільки темрява, суцільна недосконалість, тому перше, що Господь створює, відділяючи світло від темряви, – це світло ("*divided the light from the darkness*"). Через світло і темряву, відповідно, День і Ніч, Творець встановив перші часові межі. Світло необхідно для того, щоб ми могли бачити діяння Бога і Його славу в них [7, с. 12]. У такий спосіб акцентованим виявляється зорове сприйняття, що не дивно, бо світотворення починається із переходу темряви у світло, оскільки «головну роль у сприйнятті зовнішнього світу, в практичній (і теоретичній) діяльності людини, в усьому, що вона робить, грає зір, зорове сприйняття», тому природну мову і природний інтелект називають «орієнтованими на наочність», "*visually oriented*", «перцептивно мотивованими» [22, с. 455].

Таким чином, у формуванні образного простору створення світу задіяні протилежні за змістом сенсорні концепти СВІТЛО та ТЕМРЯВА, які стають у біблійних текстах гносеологічними категоріями. Біблійна оповідь починається з опису темряви, яка символізує хаос. «Бог являє Себе світу в образі світла. Через світло він може бути чуттєво сприйнятний, тобто пізнаний» [23, с. 14], тому у перший день створюється саме світло, яке протистоїть темряві. «Таке протистояння є основою будь-якого живописного твору. [...] Якщо у творі перемагає темрява, то можна засумніватися у художності такого твору, оскільки будь-яке справжнє мистецтво має духовну, життєстверджувальну (світлу) основу навіть у трагедії. Так поняття світла і темряви набувають символічного значення» [24]. Наразі світло перемагає у первозданному світі. Світло – це не фізичне явище, а принцип буття, який вказує на присутність Бога, оскільки там, де немає Бога, царює темрява. Концепт СВІТЛО отримує першу позитивну оцінку в описі світобудови "*And God saw the light, that it was good*" (Gen 1: 4) [36], зважаючи на те, що саме зір є головним орієнтиром людини у світі і людина

сприймає предмет у різних зовнішніх вимірах, побудові, не тільки ідентифікуючи його, а й кваліфікуючи й оцінюючи [22, с. 456].

Знання про світобудову, яке ми отримуємо зоровим чи перцептивним шляхом, у біблійному дискурсі, головним чином, є не експліцитними, а імплікованими як концептуалізація уявлень про явища і події, інтерпретована у повістванні. Зорове сприйняття дозволяє уявити певний об'єкт чи ділянку досвіду багатоаспектно, об'ємно, цілісно. Згідно книзі Буття спочатку Бог створює верхню частину Всесвіту – світло, твердь небесну (простір, який оточує Землю), оскільки «висота небес повинна нагадувати нам про перевагу Бога, про безмежну відстань між Ним і нами; яскравість і чистота небес повинні нагадувати нам про Його славу, велич і досконалу святість; величезний простір, який займають небеса, і той факт, що вони оточують землю і впливають на неї, повинні нагадувати нам про Його безмірність і Його повсюдне провидіння» [7, с. 14], а потім утворює нижню частину Всесвіту – землю, зібравши води, які були повсюди, в одне місце – у море. У біблійному тексті вказано, як відділяються (*divided; under the firmament; above the firmament; gathered together*) ВЕРХНЯ і НИЖНЯ частини всесвіту: "*And God made the firmament, and divided the waters which were under the firmament from the waters which were above the firmament*" (Gen 1: 7) [36], "*Let the waters under the heaven be gathered together unto one place, and let the dry land appear*" (Gen 1: 9) [36]. Зорове сприйняття перетинається із аудіальним, оскільки кожне своє творіння Бог не тільки формує, демонструючи це нам, а й називає кожен об'єкт своєї творчості (*called the dry land Earth; the waters called the Sea; called the firmament Heaven; called the light Day*), наприклад: "*And God called the firmament Heaven*" (Gen 1: 8) [36]; "*And God called the dry land Earth; and the gathering together of the waters called the Sea*" (Gen 1: 10) [36]. Тактильність відчуттів передається в описі виникнення Землі завдяки наголосу на сухості земної поверхні: "*let the dry land appear*" (Gen 1: 9) [36], "*And God called the dry land Earth*" (Gen 1: 10) [36]. Як стає зрозуміло з контексту, земля й дійсно була сухою, оскільки воду було зібрано у море ("*gathering together of the waters called the Sea*"), а дощу на Землі ще не було.

Краса верхнього світу, який складається з тверді небесної, наповнюється світилами, що передано полярними образами чи за допомогою антитез (*greater light – the lesser light; to rule the day – to rule the night; the light – the darkness; the evening – the morning*), що підкреслює експресивність творчого процесу. Появу світил також описано шляхом їх протиставлення, де світило велике – сонце – і світило маленьке – відповідно, місяць – як відомо з біблійного контексту, разом із зорями керували небом. Світила в Біблії взаємопов'язані, оскільки «вони разом дають світло землі і разом керують циклом дня і ночі» [25, с. 1123]. Вони були створені для того, щоб відділяти день і ніч (*to divide the day from the night*), світло і темряву (*to divide the light from the darkness*), а також були знаками певних подій і хронологічних періодів, тобто керували часом і природними феноменами, наприклад: "*Let there be lights in the firmament of the heaven to divide the*

day from the night; let them be for signs, and for seasons, and for days, and years" (Gen 1: 14) [36]; "And let them be for lights in the firmament of the heaven to give light upon the earth" (Gen 1: 15) [36]; "And God set them in the firmament of the heaven to give light upon the earth" (Gen 1: 17) [36]; "And God made two great lights; the greater light to rule the day, and the lesser light to rule the night: he made the stars also" (Gen 1: 16) [36]; "And to rule over the day and over the night, and to divide the light from the darkness. And the evening and the morning were the fourth day" (Gen 1: 18–19) [36]. Світила не було надано жодних імен, вживалися переважно перифрази (*two great lights; greater light to rule the day, the lesser light to rule the night*) мабуть тому, щоб вказати на те, що головним Творцем є Бог і віра має бути виключно в Нього, а також для кращого запам'ятовування кожного з етапів творіння (*dry land appear; the gathering together of the waters*), де відбивається краса, порядок і реальність буття.

Краса нижнього світу постає синергетично, як наслідок саморозвитку, а саме появи та розповсюдження з насіння нових форм рослин (*the earth bring forth grass; the herb yielding seed; the fruit tree yielding fruit; seed is in itself, upon the earth*), появи тварин та птахів (*the waters bring forth abundantly the moving creature that hath life, and fowl that may fly above the earth*) і різноманітних видів рослин і тварин (*seed after his kind; fruit after his kind; after their kind; after his kind*). Про акцент на процесах саморозвитку свідчать і словникові дефініції вживаних лексем (*yield – to give forth or produce by a natural process or in return for cultivation* [37], *bring forth – to give rise to; produce* [34]), але рушійна сила подібних процесів є незвичною, оскільки направляється через слово Боже: "*11. And God said, Let the earth bring forth grass, the herb yielding seed, and the fruit tree yielding fruit after his kind, whose seed is in itself, upon the earth*" (Gen 1: 11) [36]; "*20. And God said, Let the earth waters bring forth abundantly the moving creatures...*" (Gen 1: 20) [36]. Саме слово приводить небуття у рух, про що свідчить наступний приклад, у якому те, про що сказав Бог, почало відбуватися: "*12. And the earth brought forth grass, and herb yielding seed after his kind, and the tree yielding fruit, whose seed was in itself, after his kind: and God saw that it was good*" (Gen 1: 12) [36]; "*21. And God created great whales, and every living creature that moveth, which the waters brought forth abundantly, after their kind, and every winged fowl after his kind: and God saw that it was good*" (Gen 1: 21) [36]. Створеним на п'ятий і шостий день тваринам у водах, птаству на землі, Бог дає настанову на розмноження "*And God blessed them, saying, Be fruitful, and multiply, and fill the waters in the seas, and let the fowl multiply in the earth*" (Gen 1: 22) [36]. Світ хаосу пішов у небуття, і поступово виникає світ нового порядку. Механізм творення Богом описано таким чином: Бог вимовляє своє слово "*And God said*", воно має значний енергетичний потенціал, надихає до дії певні природні явища, і потім за словом Божим розгортаються великі події (поява рослин, тварин, і, наостанок, людини) світобудови. Творчим словом Божим усе викликається із небуття в буття, із темряви у світло [32]. Оскільки Бог спостерігає за усім, і

створюється буття, інакше усе повернулося б до небуття.

Отже, за словом Бога спочатку з'являються рослини, а потім світ наповнюється живими істотами: "*fly above in the open firmament of heaven*" (Gen 1: 20) [36], "*upon the face of all the earth*" (Gen 1: 29) [36], "*fill the waters in the seas; multiply in the earth*" (Gen 1: 22) [36]. Тваринний світ у Біблії населено живими, наповненими життям створіннями ("*living creatures*" [35; 36]), що перебувають у постійному русі ("*the moving creature that hath life*" [36]) (Gen 1: 20), підкреслюючи їхню життєву силу, енергію. Флора біблійного світу під час його творення представлена трьома видами рослин: 1) зелень; 2) трава; 3) плодіві дерева, які були створені на третій день; фауна – такими видами тварин: 1) риби; 2) птаство; 3) худоба; 3) звірі; 5) плазуни.

У цей же, шостий, день разом із тваринами на землі з'являється людина, але в інший спосіб – за подобою Божою і за словом Божим, на що вказують такі сполучення, як: за образом нашим, за подобою нашою, на свій образ, на образ Божий, Бог сказав, Бог створив (*in our image, after our likeness, in his own image, in the image of God, God said, God created*), наприклад: "*26. And God said, Let us make man in our image, after our likeness...* 27. *So God created man in his own image, in the image of God created he him*" (Gen 1: 26–27) [36], і це було унікальною подією. Бог чомусь не закінчує цей день створенням тварин, а продовжує процес творення, повелюючи Собі: "*Let us make man in our image*" (Gen 1: 26) [36]. Людині надана можливість розмножуватися і наповнювати землю, вживати однакову із тваринами їжу, що вказує на подібність людей із тваринним світом, але, на відміну від тварин, що повторено в тексті Біблії декілька разів, людина володіє усім тим, що було створено до неї: "*26. and let them have dominion over the fish of the sea, and over the fowl of the air, and over the cattle, and over all the earth, and over every creeping thing that creepeth upon the earth. 28. Be fruitful, and multiply, and replenish the earth, and subdue it: and have dominion over the fish of the sea, and over the fowl of the air, and over every living thing that moveth upon the earth*" (Gen 1: 26, 28) [36]. Цим підтверджується її унікальність і подоба Божа та вказується на якісно вищий щабель створеного природного світу.

Етапи творення від самого початку переплітаються з сенсорно-оцінними відчуттями, які акцентовано на сприйнятті світу його Творцем як головним персонажем оповіді. Саме через Його сприйняття складається усвідомлення того, яким чином відбувалася світобудова. Хоча у наведених вище прикладах сенсорика, на перший погляд, не є дуже значущою і помітною, на кожному з етапів світобудови фігурують різні сенсорні матриці: візуальна, аудіальна, тактильна та/або кінематична. Об'єктом сприйняття виступають природні явища, природні об'єкти, що створюються (рослини, тварини, небо, земля тощо), поява яких подається, переважно, у протиставленнях та перифразах, забезпечуючи своєрідність біблійного повісткування. Бог споглядає і як бажає, так і відбувається (*God saw, it was so*), радіючи тому, що він створює, оскільки усе створене є естетичним, красивим, а «[...] створений

порядок, включаючи нашу планету, має внутрішню цінність, оскільки оцінений Богом, джерелом усіх цінностей» [19, с. 103].

Необхідно зазначити, що все створене підпорядковується закону симетрії між початком і завершенням не тільки всередині кожного етапу, але й у цілому: первозданне світло – людина; небесна твердь – земний світ; перша вода – водно-рослинний світ [24]. На поетапність творення вказує чітка рекурентність: 1) кожен день складається з п'яти частин: проголошення, веління, демонстрації результату чи повідомлення, оцінки результату, вказівки на час [6, с. 67; 25, с. 1182]; 2) наявність семи рефренів (фраз, які повторюються) перед чи після опису кожного дня творення, які формують своєрідний образ порядку, а саме: "And God said" ("І сказав Бог"); "Let there be" ("Хай станеться"); "and it was so" ("І сталося так"); їх пояснення; "And God saw" ("І Бог побачив"); "And God called" ("І Бог назвав"); "And the evening and the morning were" ("І був вечір, і був ранок") [14, с. 110]. Це створює певну модель побудови світу, в якій присутні різні види сенсорних позначень: від зорових образів через слово Бога до безпосереднього відчуття того, що було створено Творцем, сприяючи ефекту природності сприйняття, відтвореному в повістуванні.

Підсумовуючи, доходимо проміжного висновку про те, що біблійний образ світобудови окреслює перший екологічно чистий світ, створений Богом, який наповнений гармонією і красою. У відтворенні світобудови задіяні майже усі сенсорні відчуття, які повинні були вплинути на сприйняття кожного з етапів новоствореного світу.

На відміну від біблійної нараці про світобудову, де сенсорна лексика маркує специфіку виникнення і становлення екологічної рівноваги у вигляді охудожених уявлень, що створюють живу картинку, цілісний образ гріхопадіння деталізовано крізь призму різних векторів сенсорного сприйняття екологічного та анти-екологічного характеру, що охоплюють низку ключових образів: образів дерев, змія, стосунків людей і змія, Бога і людей. Кожен окремий епізод конкретизує попередній і, таким чином, роз'яснює зміст оповіді. Сенсорна образність гріхопадіння формується у декілька етапів, пов'язаних з різними сенсорними відчуттями.

Перший етап акцентує стосунки Бога і людини. Первинна Божа настанова забороняла людині їсти плоди з дерева, імплікуючи сенсорні відчуття слухового (*God commanded; saying*) і смакового сприйняття (*mayest freely eat; shall not eat; eatest*). Поступки через людські земні почуття, непокору і недотримання Божих настанов може призвести до смерті людини (*thou shalt surely die*), наприклад: "16. And the Lord God commanded the man, saying, Of every tree of the garden thou mayest freely eat: 17. But of the tree of the knowledge of good and evil, thou shalt not eat of it: for in the day that thou eatest thereof thou shalt surely die» (Gen 2: 16–17) [36].

Другий етап опису гріхопадіння ґрунтується на стосунках Єви і Змія. У повістуванні про спокушання змієм Єви спостерігаємо більш розгорнені позначення сенсорних відчуттів: аудіальності (*he [the serpent] said unto the woman; the woman said unto the serpent*) – візу-

альності (*the woman saw; pleasant to the eyes*) – тактильності (*took of the fruit, touch it*) – смаку (*did eat; the tree was good for food*), наприклад: *He (the serpent) said unto the woman* (Gen 3: 1) [36], *And the woman said unto the serpent* (Gen 3: 2) [36], *the woman saw that the tree was good for food, and that it was pleasant to the eyes* – *she took of the fruit thereof, and did eat* (Gen 3: 6) [36]. Спочатку Змія намагався вплинути на Єву звичайним запитанням: *"hath God said, Ye shall not eat of every tree of the garden?"* (Gen 3: 1) [36], ставлячи під сумнів праведність та істинність слів Бога, але Єва не піддалася на провокацію Змія, оскільки не наважилася знехтувати наказом Божим. У цих її висловленнях домінує саме сенсорна лексика, поєднана модальними дієсловами можливості та наказовості (*We may eat, Ye shall not eat, neither shall ye touch*), наприклад: "1. And he said unto the woman, Yea, hath God said, Ye shall not eat of every tree of the garden? 2. And the woman said unto the serpent, We may eat of the fruit of the trees of the garden: 3. But of the fruit of the tree which is in the midst of the garden, God said, Ye shall not eat of it, neither shall ye touch it lest ye die" (Gen 3: 1–3) [36].

Наступний етап спокушання ґрунтується на лексичі, що імплікує аудіальне сприйняття (*said*), передаючи умовляння Єви Змієм, який схиляє її до зради Господа. Змія пояснює, що вони не помруть (*Ye shall not surely die*), як намовляв був Господь (*shalt surely die*) в інтерпретації Єви (*lest ye die*), а навпаки, перед ними розкриються інші можливості (*your eyes shall be open, ye shall be as gods, knowing good and evil*). Тобто люди будуть вільні, стануть немов Боги, пізнають нові моральні категорії добра і зла. Таким чином, Змія поступово підштовхує Єву до зради: "4. And the serpent said unto the woman, Ye shall not surely die: 5. For God doth know that in the day ye eat thereof, then your eyes shall be opened, and ye shall be as gods, knowing good and evil" (Gen 3: 4, 5) [36]. Водночас, пізнання добра і зла є небезпечним, оскільки: 1) виникає недовіра до Бога; 2) порушується перша його заборона: опанувавши знання, людина зруйнувала цілісність світу, в якому мешкала. Вище за Бога стати не можна, проте людина протиставила себе Богу, відділивши для себе ту частину світобудови, яку вважає своєю і діє у ній по-своєму, наче у своєму невеличкому світі, окремому від Божого світу. Хоча людина створена для того, щоб протистояти хаосу, берегти і охороняти створений світ, а трапилося навпаки [26].

Змію вдалося подіяти на Єву як голосом, так і зорово, оскільки вона не тільки почула, а й побачила (*saw*) красу і корисність дерева, їй захотілося зірвати його плід (*took of the fruit thereof*) і з'їсти його (*did eat*): *"the woman saw that the tree was good for food, and that it was pleasant to the eyes, and a tree to be desired to make one wise, she took of the fruit thereof, and did eat"* (Gen 3: 6) [36]. В епізоді спокушання на зазначені вище сенсорні модуси аудіальності, візуальності, смаку і тактильності накладається модус епістемічної і булетичної (тобто модальності бажання) модальностей – *"a tree to be desired to make one wise"*, що вказує на отримання людиною ментального досвіду (*to make one wise*) як результату пізнавальної діяльності, незважаючи на застереження, які пов'язані з ідеєю смер-

ті. Це стосується, передусім, Божого наказу щодо неминучості смерті (*shalt surely die; lest ye die*) та його заперечення Змієм (*shall not surely die*), які отримують пряме номінування у висловленнях з модальністю сумніву. Як зазначає Д.В. Щедровицький, Єва побачила три речі: 1) дерево є гарним для їжі – спокуса на рівні плоти; 2) приємним для очей – спокуса на рівні душі, спокуса емоціональна, яка асоціюється з красою і привабливістю; 3) дерево дає знання – інтелектуальна спокуса, спокуса на духовному рівні [33, с. 58].

Природний об'єкт – фрукт – став інструментом спокуси, яким Змій маніпулював для досягнення своєї цілі. Хитрість змія зображується за допомогою сенсорних стратегій побудови сюжету і розгортання образу, які ґрунтуються на відображенні тактильності, візуальності, смаку й аудіальності. Н. Фрай вказує, що «кожен образ сам по собі ані злий, ані добрий, ні апокаліптичний, ані демонічний – його характер залежить від контексту» [29, с. 220]. У книзі Буття Змій втілює образ зла, який протиставляється Богу. Дескрипторами зла, які вербалізують семантичне поле цієї нормативно-оцінної категорії морального стану, виступають лексеми: хитріший (*more subtil*), спокусив (*beguiled*), будуть як боги (*shall be as gods*), пізнання добра і зла (*knowing good and evil*). Факт того, що Змій був втіленням саме Сатани, розкривається у двох аспектах образу: «його мудрість проявляється у діалозі з Євою, а його зв'язок зі смертю – у вигнанні перших людей з Едему» [28].

На останньому, завершальному етапі досліджуваної нарації про гріхопадіння задіяні усі головні персонажі: Бог – Адам і Єва – Змій, а також послідовно фігурує сенсорна лексика візуальності (*the eyes were opened; they knew that they were naked; hid themselves; was naked; hid myself*), аудіальності (*heard the voice; heard thy voice*) і смаку (*did eat*), у вигляді прямих номінацій, що позначають фізичний, емоційний та психологічний стани людини у її поведінці після гріхопадіння, наприклад: *"And the eyes of them both were opened, and they knew that they were naked; and they sewed fig leaves together, and made themselves aprons"* (Gen 3: 7) [36], *"And they heard the voice of the Lord God walking in the garden in the cool of the day: and*

Adam and his wife hid themselves from the presence of the Lord God amongst the tree of the garden" (Gen 3: 8) [36], *"I heard thy voice in the garden, and I was afraid, because I was naked; and I hid myself"* (Gen 3: 10) [36], *"The serpent beguiled me, and I did eat"* (Gen 3: 13) [36].

Поряд із поняттям смерті у розглянутому фрагменті біблійного дискурсу вводяться нові антиекологічні поняття, які описують скоєний гріх і непокору: сором (*hid; was naked*), страх (*was afraid*), спокуса (*beguiled*).

Наказ про заборону їсти з дерева пізнання добра і зла є певним випробуванням для людини, щоб показати, що вибір щодо того, яким життям жити, є. Чи жити повним і вільним життям, не порушуючи наказу Бога, і жити в гармонійному, екологічному світі, який був створений Творцем, чи піддатися своїм інстинктам і віддалитися від Бога, пізнати нові моральні цінності добра і зла, спираючись на антиекологічні стосунки і спосіб життя.

У перших главах Біблії спостерігається розвиток розгалуженої системи стосунків між природою – людиною – Богом, що складають основу біблійної екопоетики. Розгляд сенсорної образності у нараціях про світотворення і гріхопадіння як ключових фрагментів книги Буття і Біблії взагалі, свідчить про те, що божественне, екологічне, чисте творення світу внаслідок гріхопадіння зазнало духовної катастрофи, руйнівної для божественного замислу й екологічної ситуації на Землі взагалі. Одним із складників екопоетики Біблії є біблійна сенсорика, завдяки якій описуються як гармонійні, екологічні, так і дисгармонійні, антиекологічні стосунки, за посередництва яких у біблійній оповіді передається емоційний стан головних персонажів, оцінка творчої діяльності Бога, розмежування основних етапів створення світу, пізнання нових моральних категорій і їхній вплив на людину, вибір нею способу життя, розбудову взаємодії з навколишнім середовищем.

Подальші перспективи дослідження біблійної екопоетики пов'язані з вивченням наративних особливостей екологічних сюжетів книги Буття: історій про Потоп, Содом і Гоморру, Вавилонську вежу та інших, з особливим акцентом на образних засобах і ключових екоконцептах.

ЛІТЕРАТУРА (REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Большой психологический словарь / ред. Б.Г. Мещеряков, В.П. Зинченко. – СПб.: Прайм-Еврознак; М.: ОЛМА-ПРЕСС, 2003. – 666 с. Электронный ресурс. Режим доступа: http://psychological.slovaronline.com/%D0%AD/2046-EYDETICHESKIY_OBRAZ
Bolshoy psihologicheskij slovar [Large psychological dictionary] / red. B.G. Mescheryakov, V.P. Zinchenko. – SPb.: Praim-Evroznak; M.: OLMA-PRESS, 2003. – 666 s. [Online] Available at: http://psychological.slovaronline.com/%D0%AD/2046-EYDETICHESKIY_OBRAZ
2. Воробець П.О. Концепти смаку і запаху в німецькомовній картині світу: взаємозв'язок та особливості вербалізації / П.О. Воробець // Мова і культура. – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго. – 2012. – Вип. 15. – Т. III (157). – С. 12–17.
Vorobets P.O. Konsepty smaku i zapahu v nimetskomovniy kartyni svitu: vzaemov'yazok ta osoblyvosti verbalizatsii [Concepts of taste and odor in the German picture of the world: correlation and peculiarities of verbal presentation] / P.O. Vorobets // Mova i cultura. – K.: Vydavnychiy dim Dmytra Burago. – 2012. – Vyp. 15. – T. III (157). – S. 12–17.
3. Вострякова Н.В. Сенсорна метафора з одоративним компонентом в іспаномовному художньому тексті та його українському перекладі / Н.В. Вострякова // Мовні та концептуальні картини світу. – 2011. – Вип. 33. – С. 121–126.
Vostryakova N.V. Sensorna metafora z odoratyvnyy komponentom v ispanskomu hudozhnyomu teksti ta yogo ukrainskomu pereklyadi [Sensory metaphor with designate smells component in Spanish literary text and its Ukrainian translation] / N.V. Vostryakova // Movni ta kontseptualni kartyny svitu. – 2011. – Vyp. 33. – S. 121–126.
4. Выготский Л.С. Эйдетика / Л.С. Выготский // Основные течения современной психологии / Под ред. Б.А. Фингерта, М.Л. Ширвина. – М., Л.: Государственное издательство, 1930. – С. 178–205.
Vygotskiy L.S. Eidetika [Eidetic] / L.S. Vygotskiy // Osnovnyye techeniya sovremennoy psihologii / Pod red. B.A. Fingerta, M.L. Shirvina. – M., L.: Gosudarstvennoye izdatelstvo, 1930. – S. 178–205.
5. Галуцьких І.А. Сенсорика тактильного сприйняття в контексті художньої тілесності (концептуальний аналіз) / І.А.

- Галуцьких // Мова і культура. – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго. – 2012. – Вип. 15. – Т. III (157). – С. 22–30.
- Galutskikh I.A. Sensoryka taktylnogo spryinyattya v konteksti hudozhnoyi tilesnosti (konseptualnyi analiz) [Tactile sensory images in the context of literary corporality (conceptual analysis)] / I.A. Galutskikh // Mova i cultura. – K.: Vydavnychiy dim Dmytra Burago. – 2012. – Vyp. 15. – T. III (157). – S. 22-30.*
6. Геллей Г. Библийский справочник Геллея / Генри Геллей. – СПб.: Библия для всех, 2012. – 784 с.
- Gelley G. Bibleyskiy spravochnik Gelleya [Halley's Bible Handbook] / Genri Gellej. – SPb.: Bibliya dlya vseh, 2012. – 784 s.*
7. Генри М. Толкование книг Ветхого Завета / Мэтью Генри. – Нидерланды: Dutch Reformed Tract Society, 2007. – 849 с.
- Genry M. Tolkovaniye knig Vethogo Zaveta [Commentary on the Old Testament] / Metyu Genry. – Niderlandy: Dutch Reformed Tract Society, 2007. – 849 s.*
8. Григорьева О.Н. Цвет и запах власти. Лексика чувственно-восприятия в публицистическом и художественном текстах: Учебное пособие / Ольга Николаевна Григорьева. – М.: Флинта: Наука, 2004. – 248 с.
- Grigoryeva O.N. Tsvet i zapah vlasti. Leksika chuvstvennogo vospriyatiya v publitsisticheskom i hudozhestvennom tekstah: Uchebnoye posobie / Olga Nikolaevna Grigoryeva. – M.: Flinta: Nauka, 2004. – 248 s.*
9. Данилова О.А. Языковые основы сенсорной зрительно-цветовой образности в англоязычном поэтическом тексте / О.А. Данилова // Сборник научных трудов ученых Мордовского государственного университета имени Н.П. Огарева. – Саранск: СВМО, 1999. – С. 212–213.
- Danilova O.A. Yazykovye osnovy sensornoy zritelno-tsvetovoy obraznosti v angloyazychnom poeticheskom tekste / O.A. Danilova // Sbornik nauchnyh trudov uchenyh Mordovskogo gosudarstvennogo universiteta imeni N.P. Ogareva. – Saransk: SVMO, 1999. – S. 212-213.*
10. Ивашкевич И.Н. Перцептивные признаки как семантические компоненты лексического значения (на материале имен существительных современного английского языка): автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / И.Н. Ивашкевич. – Минск, 2003. – 19 с.
- Ivashkevich I.N. Pertseptivnye priznaki kak semanticheskiye komponenty leksicheskogo znacheniya (na materiale imen suschestvitelnyh sovremennogo angliyskogo yazyka) [Perceptual features as semantic components of English lexical meaning] avtoref. dis. ... kand. filol. nauk: 10.02.04 / I.N. Ivashkevich. – Minsk, 2003. – 19 s.*
11. Кухаренко В.А. Интерпретация текста: Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по спец. № 2103 "Иностр. яз." / Валерия Андреевна Кухаренко. – М.: Просвещение, 1988. – 192 с.
- Kuharenko V.A. Interpretatsiya teksta. Uchebnoye posobie dlya studentov ped. in-tov po spets. № 2103 "Inostr. yaz." [Interpretation of the text] / Valeriya Andreevna Kuharenko. – M.: Prosvestcheniye, 1988. – 192 s.*
12. Ляху В. Библия, богословие, культура / Виктор Ляху, 2007. – 186 с. Е-ресурс. Режим доступа: http://docme.ru:8180/doc/254467/v.-lyahu.-bibliya--bogoslovie--kul._tura
- Lyahu V. Bibliya, bogosloviye, kultura [Bible, theology, culture] / Viktor Lyahu, 2007. – 186 s. [Online] Available at: http://docme.ru:8180/doc/254467/v.-lyahu.-bibliya--bogoslovie--kul._tura*
13. Мельникова Е.В. Перцептивная картина мира И.А. Бродского: лингвокогнитивный аспект: автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.01 / Е.В. Мельникова. – Вологда, 2010. – 20 с.
- Melnikova E.V. Pertseptivnaya kartina mira I.A. Brodskogo: lingvokognitivnyi aspekt [I.A. Brodsky's perceptive picture of the world: lingvocognitive aspect]: avtoref. dis. ... kand. filol. nauk: 10.02.01 / E.V. Melnikova. – Vologda, 2010. – 20 s.*
14. Мень А., протоиерей. Исагогика / Александр Мень. – М.: Фонд имени Александра Меня, 2003. – 631 с.
- Men A., protoiyerey. Isagogika [Isagogics] / Aleksandr Men. – M.: Fond imeni Aleksandra Meny, 2003. – 631 s.*
15. Мещерякова О.А. Семантика перцепции в аспекте художественной когниции И.А. Бунина: автореф. дис. ... докт. филол. наук: 10.02.01 / О.А. Мещерякова. – М., 2011. – 50 с.
- Meshcheryakova O.A. Semantika pertseptsii v aspekte hudozhestvennoy kognitsii I.A. Bunina [The semantics of perception in the aspect of I.A. Bunin's literary cognition]: avtoref. dis. ... dokt. filol. nauk: 10.02.01 / O.A. Meshcheryakova. – M., 2011. – 50 s.*
16. Некрасова Л. Эстетическая функция перцептивной лексики в романе А. Платонова «Чевенгур» (запахи и звуки) / Л. Некрасова // Балтийский филологический курьер. – 2005. – Вып 5. – С. 234–248.
- Nekrasova L. Esteticheskaya funktsia pertseptivnoy leksiki v romane A. Platonova «Chevengur» (zapahi i zvuki) / L. Nekrasova // Baltiyskiy filologicheskiy kurjer. – 2005. – Vyp 5. – S. 234-248.*
17. Овчинникова Л.О. Сенсорная лексика как средство выражения ценностной картины мира Ю.Н. Куранова: автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.01 / Л.О. Овчинникова. – Калининград, 2009. – 23 с.
- Ovchinnikova L.O. Sensornaya leksika kak sredstvo vyrazheniya tsennostnoy kartiny mira Yu.N. Kuranova [Sensory vocabulary as a means of expressing Yu.N. Kuranov's picture of the world value]: avtoref. dis. ... dokt. filol. nauk: 10.02.01 / L.O. Ovchinnikova. – Kaliningrad, 2009. – 23 s.*
18. Райкен Л. Библия как памятник художественной литературы / Лиланд Райкен. – Центр просветительских программ МАХШ: К. – СПб, 2002. – 266 с.
- Ryken L. Bibliya kak pamyatnik hudozhestvennoy literatury [How to read the Bible as literature] / Leland Ryken. – Tsentr prosvetitelskih program MAHSH: K. – SPb, 2002. – 266 s.*
19. Райт К. Око за око. Этика Ветхого Завета / Кристофер Райт. – Черкассы: Коллоквиум, 2010. – 536 с.
- Rait K. Oko za oko. Etika Vethogo Zaveta [Old Testament Ethics for the People of God] / Kristofer Rait. – Cherkassy: Kollokvium, 2010. – 536 s.*
20. Рузин И.Г. Модусы перцепции (зрение, слух, осязание, обоняние, вкус) и их выражение: автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.19 / И.Г. Рузин. – М., 1995. – 23 с.
- Ruzin I.G. Modusy pertseptsii (zreniye, sluh, osyazaniye, obonyaniye, vkus) i ih vyrazheniye [Modes of perception (sight, hearing, touch, smell, taste) and their expression]: avtoref. dis. ... dokt. filol. nauk: 10.02.19 / I.G. Ruzin. – M., 1995. – 23 s.*
21. Русина Ю.Н. Перцептивные признаки в семантике меронимов (на материале современного английского языка) / Ю.Н. Русина // Весник Палескага дзяржаўнага ўніверсітэта. Серыя грамадскіх і гуманітарных навук: навучна-практыцкі журнал. – 2009. – № 1. – Пінск: ПолесГУ. – С. 84–88.
- Rusina Y.N. Pertseptivnye priznaki v semantike meronimov (na materiale sovremennogo angliyskogo yazyka) [Perceptual semantic features in the meanings of English meronyms] / Y.N. Rusina // Vesnik Paleskaga dzerzhavnaga universiteta. Seriya gramadskikh i gumanitarnykh navuk: nauchno-prakticheskiy zhurnal. – 2009. – № 1. – Pinsk: PolesGU. – S. 84-88.*
22. Рябцева Н.К. Ментальная сфера по данным языка. Когнитивный аспект / Н.К. Рябцева // Семіотика, лінгвістика, поэтика: К столетию со дня рождения А.А. Реформатского. – М.: Языки славянской культуры, 2004. – С. 453–465.
- Ryabtseva N.K. Mentalnaya sfera po dannym yazyka. Kognitivnyi aspekt [Mental sphere on the basis of language. Cognitive aspect] / N.K. Ryabtseva // Semiotika, lingvistika, poetika: K stoletiju so dnya rozhdeniya A.A. Reformatskogo. – M.: Yazyki slavyanskoj kultury, 2004. – S. 453-465.*
23. Садыкова М.А. Лингвокультурный анализ мифологизированных концептов "свет/light" и "тьма/darkness" в текстах

- Священного Писания: автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.19 / М.А. Садыкова. – Ижевск, 2007. – 19 с.
- Sadykova M.A. *Lingvokulturniy analiz mifologizirovannykh kontseptov "svet/light" i "t'ma/darkness" v tekstah Svyashchennogo Pisaniya [Lingvocultural analysis of mythological concepts "light" and "darkness" in texts of Scripture]: avtoref. dis. ... kand. filol. nauk: 10.02.19 / M.A. Sa-dykova. – Izhevsk, 2007. – 19 s.*
24. Салтыков А., протоиерей. Художественный принцип Божественного творения мироздания / А. Салтыков // "Искусство христианского мира". – М.: ПСТГУ. – 2008. – № 10. – С. 15-34.
- Saltykov A., *protoiyerey. Hudozhestvennyy printsip Bozhestvennogo tvoreniya mirozdaniya [Literary principle of God's creation of the universe] / A. Saltykov // Sb. statey "Iskusstvo hristianskogo mira". – M.: PSTGU. – 2008. – № 10. – S. 15–34.*
25. Словарь библейских образов / Ред. Л. Райкен, Дж. Уилхойт, Т. Лонгман. – СПб.: Библия для всех, 2008. – 1423 с.
- Slovar bibleyskikh obrazov [Dictionary of biblical imagery] / L. Rayken, Dzh. Uilhoit, T. Longman. – SPb.: Bibliya dlya vseh, 2008. – 1423 s.
26. Сорокин В.В. Аудиолекции. Семинары по Книге Бытия / В.В. Сорокин. – Электронный ресурс. Режим доступа: <http://predanie.ru/audio/lekcii/vladimir-sorokin/>
- Sorokin V.V. *Audiolektsii. Seminary po knige Bytiya [Audio lectures. Seminars on the book of Genesis] / V.V. Sorokin. – Elektronnyy resurs. Rezhym dostupu: http://predanie.ru/audio/lekcii/vladimir-sorokin/*
27. Старостина Ю.А. Метафора как средство языковой реализации концепта "запах" (на материале романа Патрика Зюскинда "Парфюмер. История одного убийцы"): автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.19 / Ю.А. Старостина. – Волгоград, 2010. – 23 с.
- Starostina U.A. *Metafora kak sredstvo yazikovoy realizatsii kontsepta "zapah" (na materiale romana Patrika Zyuskina "Parfyumer. Istoriya odnogo ubiytsy) [Metaphor as a means of linguistic realization of the concept "smell" (on the basis of Patrick Suskind's novel "Perfumer. The story of a Murderer"): avtoref. dis. ... kand. filol. nauk: 10.02.19 / U.A. Starostina. – Volgograd, 2010. – 23 s.*
28. Уолтон Дж.Х. Библейский культурно-исторический комментарий / Дж.Х. Уолтон, В.Х. Мэтьюз, М.У. Чавалес. – СПб.: Мирт. – 2003. – Ч. 1. Ветхий Завет. – 984 с. – Электронный ресурс. Режим доступа: http://www.pbsu.org/images/stories/wa_lib_book/file_13293770921.pdf.
- Wolton J.H. *Bibleyskiy kulturno-istoricheskiy kommentariy [Cultural-historical biblical commentary] / J.H. Wolton, V.H. Metjus, M.U. Chavales. – SPb.: Mirt. – 2003. – Ch. 1. Vethiy Zavet. – 984 p. – [Online] Available at: http://www.pbsu.org/images/stories/wa_lib_book/file_13293770921.pdf.*
29. Фрай Н. Великий код: Библия и литература / Нортроп Фрай [Пер. з англ. І. Старовойт]. – Львів: Літопис, 2010. – 362 с.
- Fray N. *Velykyj kod: Bibliya i literatura [The Great Code: the Bible and literature] / Nortrop Fray [Per. s angl. I. Starovojt]. – Lviv: Litopys, 2010. – 362 s.*
30. Харченко В.К. Лингвосенсорика: Фундаментальные и прикладные аспекты / Вера Константиновна Харченко. – М.: ЛИБРОКОМ, 2012. – 216 с.
- Harchenko V.K. *Lingvosensorika: fundamentalnye i prikladnye aspekty [Lingvosensory: fundamental and applied aspects] / Vera Konstantinovna Harchenko. – M.: LIBROKOM, 2012. – 216 s.*
31. Харченко В.К. Перцепция в родословном дискурсе / В.К. Харченко // Научные ведомости. Серия Гуманитарные науки. – 2011. – № 6 (101). – Вып. 9. – С. 65–72.
- Harchenko V.K. *Pertseptsiya v rodoslovnnoy diskurse [Perception in family history discourse] / V.K. Harchenko // Nauchnyye vedomosti. Seriya Gumanitarnyye nauki. – 2011. – № 6 (101). – Vyp. 9. – S. 65–72.*
32. Шихляров Л., протоиерей. Аудиолекции. Введение в Ветхий Завет / Л. Шихляров. – Электронный ресурс. Режим доступа: <http://predanie.ru/audio/lekcii/lev-shihlyarov/>
- Shihlyarov L., *protoiyerey. Audiulektsii. Vvedeniye v vethiy Zavet [Audio lectures. Introduction to the Old Testament] / L. Shihlyarov. – [Online] Available at: http://predanie.ru/audio/lekcii/lev-shihlyarov/*
33. Щедровицкий Д.В. Введение в Ветхий Завет / Дмитрий Владимирович Щедровицкий. – М.: Теревинф, 1994. – Т. 1. Книга Бытия. – 288 с.
- Shchedrovitskiy D.V. *Vvedeniye v vethiy Zavet [Introduction to the Old Testament] / Dmitriy Vladimirovich Shchedrovitskiy. – M.: Terevinf. – 1994. – T. 1. The Book of Genesis. – 288 s.*
34. American Heritage Dictionary of the English Language. Fourth Edition. – Boston: Houghton Mifflin Company, 2009. – Электронный ресурс. Режим доступа: <http://www.thefreedictionary.com/bring+forth>
35. The Green Bible. Understand the Bible's Powerful Message for the Earth. – San Francisco: HarperCollins Publishers, 2008. – 1312 p.
36. The Holy Bible. King James Version. – N.Y.: Ivy Books, 1991. – 1112 p.
37. Random House Kernerman Webster's College Dictionary. – New York: Random House, 2010. – Электронный ресурс. Режим доступа: <http://www.thefreedictionary.com/yield>

Zhykhareva O.O. Sensory imagery in English biblical discourse

Abstract. This paper focuses on the role of sensory imagery in English biblical discourse of Genesis that relates the story of the creation of the world and that of the fall. The paper claims that the main stages of the world creation and building the relationship between God, human beings and the Serpent are marked in the narrative by sensory lexicon. Sensory imagery in the biblical discourse reflects the specificity of the occurrence and formation of ecological balance in the story of the world creation and the emergence of non-ecological disharmony in the biblical narrative of the fall, affecting both human relationship with the environment and the choice of lifestyle.

Keywords: Bible, fall, Genesis, sensory imagery, world creation

Жихарева Е.А. Сенсорная образность в англоязычном библейском дискурсе

Аннотация. В статье рассматривается роль сенсорной образности в англоязычном библейском дискурсе книги Бытия, повествующем о сотворении мира и грехопадении. Показано, что сенсорная лексика маркирует основные этапы сотворения мира и развития отношений между Богом, людьми и Змеем во время грехопадения. Сенсорная образность в библейском дискурсе отражает специфику возникновения и становления экологического равновесия, отраженного в повествовании о сотворении мира, и появе антиэкологической дисгармонии в библейской наррации о грехопадении, повлияв как на отношения человека с окружающей средой, так и на его выбор образа жизни.

Ключевые слова: Библия, грехопадение, книга Бытия, сенсорная образность, сотворение мира